

Rapport

---

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i
samhällsorienterande ämnen årskurserna 7–9 i
Malmens friskola i Gällivare kommun

Innehåll

---

1. Inledning
2. Allmänna undervisningskvaliteter
  - 2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
  - 2.2. Tydlighet i mål och innehåll
  - 2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar
  - 2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet
3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter
  - 3.1. Ämnesspecifika förmågor
  - 3.2. Undervisningsmaterial
  - 3.3. Systematisk uppföljning
  - 3.4. Särskilt stöd
  - 3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Bakgrundsuppgifter om Malmens friskola

Syfte och frågeställningar

Metod och material

1. Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 i grundskolan. Granskningen av den fristående skolan Malmens friskola i Gällivare ingår i detta projekt.

Malmens friskola besöktes den 21–24 januari samt den 4–7 februari 2013. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar.

Denna rapport består av två huvuddelar, en som belyser allmänna undervisningskvaliteter och en som belyser ämnesspecifika undervisningskvaliteter. Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen och skolan, frågeställningar samt metod redovisas i slutet av denna rapport.

Observationer, intervjuer och enkät

Under Skolinspektionens besök i Malmens friskola genomfördes observationer under nio lektioner, fördelade på SO-ämnena religionskunskap och geografi. Ingen undervisning i ämnet samhällskunskap och historia bedrevs under besöksperioden. Inspektörerna hade vid planeringen av skolbesöket inte kännedom om vilket ämne som skulle förekomma på en för SO schemalagd position, och en majoritet av lektionerna kom att avse ämnet religionskunskap. Observationerna omfattade årskurs 8 och 9 med 78 procent av tiden förlagd till årskurs 8. Inspektörerna följde den lärare som undervisar i SO-ämnena i årskurserna 7–9.

Lektionernas längd varierade mellan 40–130 minuter per lektion. Undervisningsgrupperna omfattade 20 elever och ingen större frånvaro förekom. Ingen av elevgrupperna har elever som riskerar att inte uppfylla kunskapskraven som lägst ska uppnås eller nå lägst betyget E. Ingen av de observerade lektionerna genomfördes av lärare med behörighet att undervisa i ämnet.

Elever i årskurs 8 och 9, läraren i SO-ämnena¹ samt rektorn intervjuades. Vidare har 91,7 procent av eleverna i årskurs 7–9 besvarat Skolinspektionens webb-enkät.²

2. Allmänna undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
- Tydlighet i mål och innehåll
- Individanpassning, stöd och utmaningar
- Återkoppling och reflektion över lärandet

2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren skapar en positiv atmosfär
- läraren bemöter eleverna med respekt och främjar respekten mellan eleverna
- läraren har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit
- läraren skapar motivation inför olika aktiviteter

---

¹ För mer information om lärarbehörighet se avsnittet Bakgrundsuppgifter om skolan

² Elevenkät, Malmens friskola, svarsfrekvens 91,7 procent (55/60), 2012-10-31

Skolinspektionens bedömning

Lektionsobservationerna visar att det överlag är en positiv atmosfär på lektionerna. Läraren tilltalar eleverna på ett positivt sätt, visar värme och empati, bemöter eleverna med respekt samt lyssnar på vad eleverna har att säga. Eleverna får tydliga instruktioner och vet vad de ska arbeta med och är sysselsatta.

Många elever arbetar koncentrerat. I elevenkäten uppger 86 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren ser till att det råder studiero på lektionerna. Vid ett flertal lektionsobservationer förekommer det emellertid att elever stör ordningen genom att exempelvis ignorera lärarens tillsägelser om jackor och mobiltelefoner, svarar rätt ut i luften eller pratar med varandra på ett störande sätt. Flera elever verkar också få lite gjort. Läraren ingriper visserligen och markerar att detta inte är acceptabelt men eleverna lyssnar inte alltid på hennes förmaningar.

Av lektionsobservationerna framkommer att flertalet elever är trygga och vågar ställa frågor. Enligt elevenkäten anser cirka 93 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att SO-läraren uppmuntrar eleverna att svara på frågor även om de inte är säkra på att svaret är rätt. I samtal med eleverna framkommer dock att det inte alltid råder en tillåtande atmosfär i klasserna. Några elever uttrycker att de inte vill svara på frågor om de inte är säkra på svaren eftersom de då riskerar att bli till åtlöje. Lektionsobservationer visar att inga frågor från eleverna avfärdas som felaktiga eller irrelevanta och de besvaras alltid av läraren. I de fall läraren inte kan svaret på frågor från eleverna lovar hon att ta reda på det till nästa lektion vilket, enligt de intervjuade eleverna, alltid sker.

Lektionsobservationerna visar vidare att läraren strävar efter att skapa motivation inför olika aktiviteter. Elevenkäten visar att 85 procent av eleverna tycker att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren är bra på att göra skolarbetet roligt. Ofta inleds lektionen med en form av helklassgenomgångar där läraren först knyter an till det som hände förra lektionen. Eleverna ges möjlighet att repetera genom att läraren ställer många frågor av repeterande faktakarakter. Läraren ställer dock få öppna frågor som för genomgången framåt och hjälper eleverna att se samband, ger eleverna möjlighet att resonera, göra jämförelser och dra slutsatser. Läraren uppmuntrar eleverna att svara och ger positiv förstärkning på elevernas svar. Emellertid deltar oftast endast ett fåtal elever aktivt, oftast pojkar. Många elever sitter tysta. Läraren försöker medvetet motverka detta genom att exempelvis ställa frågor till alla elever. Läraren har också möjlighet att regelbundet undervisa eleverna i halvklass vilket möjliggör att fler elever kommer till tals. Elever uppger i intervjuer att alla som vill kan

göra sig hörda eftersom klasserna är så små men de säger också att vissa elever kanske ändå inte kommer till tals eftersom de inte vill. I elevenkäten uppger 97 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren uppmuntrar oss elever att säga vad vi tycker. Elevenkäten visar också att 92 procent av eleverna tycker att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren är tydlig med att hon/han tror på att jag kan lära mig.

Genomgångarna på de observerade lektionerna varierar genom att läraren berättar, skriver på tavlan, visar digitala bilder, texter och filmsekvenser. Undervisningen i SO-ämnena är i huvudsak organiserad i långa pass som därför är uppdelade i olika delmoment. Efter genomgången fortsätter lektionen oftast med att eleverna arbetar enskilt eller i grupp med uppgifter som läraren förberett. Uppgifterna har blandad karaktär, en del uppgifter handlar om att fylla i fakta i exempelvis så kallade lucktexter medan andra uppgifter består av öppna frågor där eleverna ofta kan välja mellan olika frågor. I elevenkäten uppger 92 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att de själva får välja hur de ska lösa sin uppgift. Under lektionerna följer läraren delvis aktiviteten genom att cirkulera runt eleverna och lotsa eleverna vidare med frågor av karaktären *"Hur tror du att de tänker?"*, *"Vad innebär det?"*, *"Varför tror du att man gör så?"* etc. Även om elever inte hittar rätt svar eller inte kommer vidare så visar läraren att hon värdesätter elevernas försök och lotsar dem vidare utifrån varje elevs egna förutsättningar. Emellertid förekommer det vid flera observationstillfällen att läraren visserligen cirkulerar runt bland eleverna men ställer få frågor av ovanstående karaktär. Vid de senare tillfällena samt vid helklassgenomgångar besvaras oftast elevernas frågor till läraren direkt av läraren istället för att läraren försöker lotsa eleverna fram till svaret. Läraren försöker också engagera passiva elever genom att via ett positivt bemötande få dessa elever att komma igång med arbetet. Detta lyckas dock inte alltid. Av elevenkäten framgår att 97 procent av eleverna tycker att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren hjälper mig att på egen hand klara de utmaningar jag har i skolarbetet.

Aktuella händelser används som strategier för att sätta in undervisningen i ett sammanhang med exempel från aktuella samhällsfrågor som eleverna kan känna igen sig i. Exempelvis avslutas en lektion med att läraren ger eleverna i uppgift att under en vecka undersöka vilken bild media ger av islam idag.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö uppvisar **fler starka än svaga sidor**. **Observationer och intervjuer med rektorn, läraren och elever visar att eleverna förfal-**

ler vara trygga. Klimatet i SO-undervisningen kännetecknas i huvudsak av en positiv stämning, ett respektfullt bemötande och positiva förväntningar. Läraren behöver dock se till att alla elever involveras i att aktivt delta i undervisningen.

2.2. Tydlighet i mål och innehåll

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren genomför en genomtänkt lektionsstart
- läraren genomför en välstrukturerad lektion
- läraren ger tydliga beskrivningar och förklaringar
- läraren kontrollerar att eleverna förstått
- läraren gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att de observerade lektionerna i huvudsak präglas av tydlighet i innehåll. Lektionerna är välstrukturerade i ganska hög grad³, där läraren ger tydliga beskrivningar och förklaringar och gör ett sammanfattande lektionsslut. Vid de flesta lektionsobservationer genomförs en genomtänkt lektionsstart. Läraren hälsar eleverna välkomna, tydliggör vad som ska ske under lektionerna och gör i de flesta fall en återkoppling till tidigare eller kommande lektioner. Dagens arbetsmoment och hålltider finns nedskrivna på tavlan.

Inte vid något observationstillfälle förekommer det dock att läraren tydligt anger målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav i läroplan och kursplaner. Däremot påminner läraren eleverna om och hänvisar dem till den pedagogiska planering de fått och gått igenom i början av arbetsområdet. Planeringen innehåller också utdrag ur kursplanernas kunskapskrav för de olika betygen. I intervju med elever framkommer att de, i början av ett nytt arbetsområde, alltid får en pedagogisk planering som går igenom på lektionstid. Eleverna berättar att om det är något de inte förstår förklarar läraren på ett annat sätt tills de förstår. Elevenkäten visar att 87 procent av eleverna upplever att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren påminner dem regelbundet om vilka målen med SO-undervisningen är.

De lektioner Skolinspektionen observerade bedöms som välstrukturerade och välplanerade. De följer huvudsakligen ett logiskt flöde med inledning, genomgång i helklass, sedan eget arbete och därefter görs oftast ett sammanfattande

---

³ För mera information om bedömningar se avsnittet Metod och material.

avslut. Alla lektioner innehåller elevaktiva helklassgenomgångar som varierar med hjälp av lärarens frågor till eleverna, bilder, artiklar, digitala presentationer och filmsekvenser. Under de lektioner som observeras ger läraren tydliga beskrivningar och förklaringar samt använder ett språk eleverna förstår och använder olika exempel för att förtydliga.

I de elevaktiva momenten är instruktionerna tydliga. Läraren uppger att eftersom lektionerna i de flesta fall är långa innehåller de flera olika arbetsmoment. Övergången mellan de olika planerade aktiviteterna genomförs i huvudsak utan att ordningen störs eller att lektionstid förloras. De flesta observerade lektioner ingår i en serie lektioner där eleverna arbetar enskilt med arbeten som ska resultera i muntlig och skriftlig examination. Vid sådana och andra enskilda elevuppgifter och gruppuppgifter går läraren runt bland eleverna och ställer frågor, dels för att kontrollera om eleverna förstått uppgiften, dels för att stimulera eleverna att utveckla sitt resonemang. I elevenkäten uppger 93 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren ger tydliga instruktioner hur eleven ska genomföra sina uppgifter.

Lektionsobservationerna visar vidare att läraren i de allra flesta fallen gör ett lektionsslut där lektionsinnehållet sammanfattas och anknyts till nästa lektion eller till något annat relevant sammanhang.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten tydlighet i mål och innehåll uppvisar fler starka än svaga sidor i den observerade undervisningen. Läraren genomför genomtänkta lektionsstarter och välplanerade lektioner där det förekommer variation mellan lärarledda genomgångar och mer elevaktiva moment. Vidare kontrollerar läraren att eleverna förstår uppgifterna och lektionerna sätts in i ett större sammanhang genom referat till tidigare lektioner och kommande lektioner. Emellertid anger inte läraren tydligt målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav i läroplan och kursplaner.

2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande
- läraren anpassar undervisningen till eleverna i gruppen
- läraren ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant

Skolinspektionens bedömning

Av lektionsobservationerna framkommer att läraren ser till att arbetet under lektionen huvudsakligen är tankemässigt utvecklande. En stor del av den observerade undervisningen är helklassgenomgångar som läraren för framåt i dialog med eleverna genom att ställa retoriska frågor. Frågorna kan mestadels besvaras med några enstaka ord och öppnar inte upp för diskussion eller samtal. Undervisningen är dock delvis organiserad så att eleverna i olika uppgifter även ges möjlighet att reflektera och problematisera utifrån frågor som inte kräver några absoluta svar. Dessa uppgifter genomförs antingen enskilt eller i par eller i grupp. Av intervjuer framkommer vidare att läraren erbjuder olika examinationsformer utifrån behov och önskemål. Både lärare och elever uttrycker i intervju att det muntliga och det skriftliga väger lika tungt vid bedömning.

I samtal med läraren framkommer att hon, i sin planering av undervisningen, utgår från vad hon bedömer är elevernas erfarenheter, intressen och behov. Exempelvis får eleverna skriva loggböcker där de beskriver vad de kan, vad de vill lära sig, hur de lär sig bäst och hur de vill arbeta. Ibland får eleverna besvara dessa frågor på post-it lappar som sätts upp på tavlan. Den pedagogiska planeringen delas dock inte ut till eleverna förrän efter några inledande lektioner. Detta för att eleverna ska ges möjlighet att kunna påverka undervisningens innehåll och form. I elevenkäten uppger 86 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att undervisningen knyter an till mina erfarenheter och intressen. Nästan 90 procent av eleverna svarar att det stämmer helt och hållet/ganska bra att de är med och påverkar vad de ska arbeta med på lektionerna. De intervjuade eleverna bekräftar denna bild och menar att det är värt att ha synpunkter för läraren lyssnar på dem.

Under de lektioner som observeras ges inte några exempel på differentierade uppgifter. Alla elever får samma undervisning och uppgifter. Inga alternativa uppgifter finns. En del av uppgifterna är dock av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och utveckla sina svar utifrån sin kunskapsnivå och sina erfarenheter. Lektionsobservationer visar emellertid att mycket tid åtgår till att gå igenom enkel fakta och repetition av fakta. I elevenkäten svarar också 33 procent av eleverna att min lärare ger mig för enkla uppgifter. Sammantaget indikerar detta att flera uppgifter utgår från en för låg nivå och baseras i hög grad på faktakunskaper. Om inte eleverna stimuleras att fördjupa sig och utveckla sina svar kan detta leda till att uppgifterna upplevs som för enkla.

I samtal med elever framkommer att elever får den hjälp och det stöd de är i behov av för att kunna följa undervisningen. Exempelvis finns, vid behov, en så kallad "SO-stuga" där eleverna kan få extra stöd och hjälp av läraren. Där kan eleverna arbeta med sina läxor och uppgifter samt få extra genomgångar av SO-läraren. SO-stugan är frivillig men eleven kan rekommenderas att, vid behov, gå dit. Vidare uttrycker eleverna att läraren är tillgänglig för stöd även utanför lektionstid då hon oftast finns i klassrummet både före och efter lektionstid. I elevenkäten uppger 93 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren hjälper mig i skolarbetet så mycket jag behöver.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *individanpassning, stöd och utmaningar* uppvisar fler svaga än starka sidor. Det finns lektioner där arbetet är tankemässigt utvecklande. Läraren behöver dock exempelvis ställa fler öppna frågor där svaret inte är givet och hjälpa eleverna att utveckla sina utsagor och sin argumentation med hjälp av uppföljande frågor. Undervisningen behöver, i högre grad, anpassas till eleverna i gruppen så att alla elever får uppgifter som är utmanade utifrån deras förutsättningar och så att alla elever får möjlighet att nå så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen
- läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att läraren på olika sätt följer upp hur eleverna arbetar med sina uppgifter. Vid gruppdiskussioner går läraren alltid runt till grupperna, lyssnar och ställer frågor för att föra elevernas diskussioner och samtal vidare. Ofta sammanfattar läraren tillsammans med eleverna både de helklass- och gruppdiskussioner som observeras. Detta gör läraren dels för att låta eleverna ta del av varandras resonemang, dels för att stämna av att de förstått uppgiften och fånga upp eventuella frågor som dyker upp. Elevernas kunskapsutveckling följs upp i de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen. Efter genomförda prov eller andra examinationer ges eleverna en återkoppling avseende vad de utifrån resultatet behöver utveckla.

Endast vid någon enstaka observerad lektion använder sig läraren av formativ bedömning. För övrigt ger inte läraren någon återkoppling om vad eleverna behöver utveckla och hur de kan gå tillväga för att uppfylla kunskapskraven. I samtliga lektioner som observeras ges eleverna också mycket begränsade möjligheter att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande i förhållande till kunskapskraven och de ämnesspecifika förmågor som eleverna ska utveckla enligt kursplanerna.

I samtal med läraren och elever framkommer dock att eleverna ibland ges möjlighet att utvärdera undervisningen samt sitt lärande genom skriftliga utvärderingar av avslutat arbetsområde samt genom elevernas loggböcker. Utvärderingarna karaktäriseras dock främst av frågor om vad som varit roligt/tråkigt samt vad som varit lätt/svårt. Frågorna behandlar i liten grad vad eleverna lärt sig i förhållande till ämnesspecifika förmågor och kunskapskrav.

I elevenkäten framkommer att 94 procent av eleverna anser att SO-läraren tydligt visar eleven vad eleven gjort bra och vad som kan bli bättre. Vidare anser 94 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att SO-läraren talar om för eleven på vilket sätt de behöver utvecklas för att nå målen. 93 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet/ganska bra med att läraren frågar eleverna vad som varit bra och dåligt med undervisningen när de är klara med ett arbetsområde.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *återkoppling och reflektion över lärandet* uppvisar fler svaga än starka sidor. Läraren ger eleverna tillfällen att både muntligt och skriftligt reflektera över undervisningen. Reflektionerna behöver dock i högre grad handla om elevens eget lärande i förhållande till kunskapskrav och ämnesspecifika förmågor. Lektionerna behöver också innehålla fler inslag av formativ bedömning där läraren vägleder eleven framåt i kunskapsutvecklingen.

3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Ämnesspecifika förmågor
- Undervisningsmaterial
- Systematisk uppföljning
- Särskilt stöd
- Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

3.1. Ämnesspecifika förmågor

Utgångspunkt vid granskningen

- läraren ger eleverna förutsättningar att utveckla ämnesspecifika förmågor (de långsiktiga målen) i respektive SO-ämne

Skolinspektionens bedömning

De lektioner som observerades utgick alla från det centrala innehållet, de ämnesspecifika förmågorna och kunskapskraven även om de ämnesspecifika förmågorna inte är tydligt framskrivna eller framhållna. I de klasser som observerades arbetade årskurs 8 i ämnet religionskunskap och årskurs 9 arbetade i ämnet geografi. Eftersom eleverna läser SO ämnena i block har eleverna i årskurs 9 egentligen redan fått all sin undervisningstid i alla SO-ämnen. Då de nationella ämnesproven i SO ska genomföras under vårterminen får dock eleverna en timmes undervisning i veckan för att repetera kursplanernas innehåll.

Årskurs 8 arbetar med området *"Världsreligionerna, översikt och jämförelse"* ett område som ingår i det centrala innehållet *Religioner och andra livsåskådningar samt Religion och samhälle*. I årskurs 9 arbetar eleverna med området *"Klimatzoner"* vilket ingår i det centrala innehållet *Livsmiljöer*.

Området *"Världsreligionerna, översikt och jämförelse"* behandlas enbart inom ämnet religionskunskap och fokus riktas mot fyra av fem ämnesspecifika förmågor; *analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar samt olika tolkningar och bruk inom dessa samt analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet och slutligen resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller*. Lärarens undervisning skapar emellertid inte tillräckligt goda förutsättningar för eleverna att utveckla sin analytiska förmåga. Undervisningen präglas främst av att gå igenom fakta och olika begrepp. Det finns inslag av att eleverna både enskilt och i olika gruppkonstellationer får resonera om likheter och skillnader mellan och inom olika religioner, jämföra kristendomens betydelse i Sverige förr och nu, resonera om moraliska frågor och värderingar, använda etiska begrepp samt söka, använda och kritiskt granska olika källor. Dessa inslag utgör dock, vid de observerade lektionerna, en ganska liten del av lektionstiden.

Området *"Klimatzoner"* behandlas enbart inom ämnet geografi och fokus riktas mot två ämnesspecifika förmågor; *analysera hur naturens egna processer och män-*

niskors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen samt utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen. Undervisningen inriktas till viss del mot att utveckla elevernas analytiska förmåga. Lärarens undervisning präglas dock främst av att eleverna enskilt arbetar i läroboken med tillhörande instuderingsfrågor som mestadels är av faktakaraktär. Det finns inslag av att eleverna, i olika gruppkonstellationer, får resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning samt använda geografiska begrepp. Dessa inslag utgör dock, vid de observerade lektionerna, en ganska liten del av lektionstiden.

I samtal med elever framkommer att de upplever SO-ämnena i huvudsak viktiga och användbara vilket även till viss del bekräftas i elevenkäten där 76 respektive 71 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet/ganska bra att ämnena är viktiga och användbara. Att cirka var fjärde elev inte anser det är dock problematiskt och bör föranleda åtgärder från läraren.

På de observerade lektionerna förekommer regelbundna muntliga inslag även om årskurs 8 är inne i ett skede av arbetsområdet som handlar om att individuellt fördjupa sig i någon världsreligion som de sedan ska redovisa både muntligt och skriftligt. Eleverna ges vid alla lektionsobservationer något tillfälle att utveckla sin resonerande och argumenterande förmåga genom att interagera i par eller i grupp med andra elever. Exempelvis får eleverna i halvklass vid ett tillfälle sätta sig i en ring och resonera om huruvida muslimer är mer påverkade av sin religion än vad kristna är. Vid ett annat tillfälle får eleverna i mindre grupper återberätta för varandra hur islam uppstod. Därefter diskuterar de huruvida någon skulle kunna skapa en helt ny religion idag. Som avslutning på övningen redovisar eleverna i helklass vad de kommit fram till. I elevenkäten uppger 93 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att läraren skapar en undervisningsmiljö där det känns bra att diskutera och argumentera om olika frågor.

På flertalet av de lektioner som observeras uppmärksammas centrala begrepp avseende det ämnesområde som studeras. Läraren är väl förberedd och går igenom, förklarar och diskuterar begreppen. Begreppen skrivs på tavlan och återfinns även i flera pedagogiska planeringar. I samband med att eleverna inom ramen för olika uppgifter stöter på begreppen kan de, både enskilt och i grupp, diskutera dessa med läraren. Läraren använder ett språk och ger exempel där det råder god balans mellan elevernas förkunskaper och att införa nya begrepp som specificerar ämneskunskaper. Exempelvis diskuteras vad gudsdyrkan innebär. Läraren jämför då detta med att många människor dyrkar

olika idoler i exempelvis tv-programmet X-Factor. I elevenkäten anser 90 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att de får lära sig nya begrepp inom SO-ämnena.

Under några av de lektioner som observeras får eleverna, i halvklass, arbeta i skolans datasal och träna sig att söka efter information på flera olika sätt. Inspektörerna observerade dock inte denna undervisning. I intervjuer med läraren och rektorn framkommer att eleverna ofta får möjlighet att söka information på olika sätt inom något av SO-ämnena. Detta bekräftas även i samtal med eleverna och i elevenkäten. Hela 98 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet/ganska bra att eleverna lär sig att söka efter information på flera olika sätt. Eleverna berättar att varje arbetsområde innehåller ett avsnitt om källkritiskt tänkande och att de även har haft källkritik som ett eget arbetsområde.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet undervisningen *inriktas på att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor inom ramen för SO-ämnenas centrala innehåll* uppvisar fler svaga än starka sidor. Eleverna ges tillfälle att utveckla sin resonerande och argumenterande förmåga och ges möjlighet att lära sig söka efter information på flera olika sätt samt att vara källkritiska. Fokus i lärarens arbete är emellertid främst det centrala innehållet i de olika ämnena snarare än att utveckla de ämnesspecifika förmågorna. Läraren behöver skapa fler tillfällen som ger eleverna möjlighet att utveckla de ämnesspecifika förmågorna med inriktning mot att resonera, göra jämförelser och dra slutsatser.

3.2. Undervisningsmaterial

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- undervisningsmaterial i form av exempelvis, uppgifter, instuderingsfrågor, övningar, prov m.m. är utformade så att de skapar förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som är framskrivna i kursplanernas för de enskilda SO-ämnena

Skolinspektionens bedömning

Granskningen av ett urval av skriftliga uppgifter och prov i SO-undervisningen inom samtliga SO-ämnen visar att läraren använder uppgifter och övningar som i relativt hög grad inriktas mot att utveckla elevernas analytiska och begreppsliga ämnesspecifika förmågor, både muntligt och skriftligt. I de övningar som inspektörerna granskat tydliggörs oftast för eleverna att uppgiften är att

resonera, analysera, reflektera, se samband, skaffa sig en egen ståndpunkt och argumentera. Lektionsobservationer samt intervjuer med läraren och elever visar att undervisningen inom SO-ämnena främst bygger på övningar och uppgifter som ger eleverna möjlighet att utveckla sina ämnesspecifika förmågor som inriktas mot argumentation, diskussion samt resonemang. Granskningen visar att det även förekommer övningar som bygger på enkel fakta.

Både läraren och elever uppger att de ofta för källkritiska resonemang i samband med att eleverna söker information på internet. Eleverna är också väl medvetna om att alla webbplatser inte är lika tillförlitliga. I elevenkäten uppger drygt 87 procent av eleverna att de helt och hållet/ganska bra lär sig att fundera över om det jag läser eller hör alltid är sant.

Läroböcker finns i klassuppsättning och används av alla elever på de observerade lektionerna. Texthäften och arbetsblad som läraren satt ihop från internet eller litteratur används mycket ofta. Skolan har en datasal samt några surfplattor som ofta används i undervisningen. I SO-klassrummet finns en smartboard som flitigt används.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna inom ramen för SO-undervisningen* uppvisar fler starka än svaga sidor. Totalt visar det undervisningsmaterial och de prov Skolinspektionen tagit del av att ämnesspecifika förmågor med inriktning mot resonemang, analys, tolkningar, slutsatser och reflektion framträder i lärarens planering och undervisningsmaterial.

3.3. Systematisk uppföljning

Exempel på indikatorer vid granskningen

- skriftligt omdöme i SO-ämnena är dokumenterade i elevens IUP i förhållande till de ämnesspecifika förmågor som undervisningen ska bidra till att utveckla
- skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete planerar, följer upp och utvecklar undervisningen i SO-ämnena på grupp- och skolnivå.

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att eleverna får skriftliga omdömen i SO-ämnen som dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplaner (IUP). De omdömen inspektörerna tagit del av har en koppling till de ämnesspecifika förmågorna och kunskapskraven i kursplanerna. Omdömena innehåller emellertid endast i

låg grad en summativ och formativ bedömning av elevens kunskaper. På individnivå görs en begränsad analys av varje elevs kunskapsutveckling och en plan för hur eleven ska utveckla de ämnesspecifika förmågorna saknas till stor del. Det är därför svårt för eleven att utifrån sin IUP utläsa vilka kunskaper och förmågor enligt kursplanerna som eleven redan behärskar respektive behöver träna mera på för att komma vidare i sin utveckling.

Av intervjuer med rektorn och läraren framgår att det finns ett systematiskt kvalitetsarbete kring SO-undervisningen. Läraren följer upp och analyserar delvis undervisningen på grupp- och ämnesnivå.

Läraren uppger i intervju att hon ständigt utvärderar sin undervisning, både enskilt och tillsammans med rektorn samt eleverna. När det inte blir som det var tänkt vid planeringstillfället är det undervisningen som rannsakas och förändras. Detta förhållningssätt leder till ständig utveckling av undervisningen. Exempelvis framkom det vid en elevutvärdering att eleverna inte fått träna tillräckligt på källkritiskt tänkande vilket åtgärdades inför nästa arbetsområde.

I en utvärdering av arbetsområdet "Etik och moral" gjord av SO-läraren, framkommer bland annat att en teateruppgift fått blandad respons bland eleverna. Många elever tyckte den var lärorik medan några tyckte den var onödig. I analysen framkommer att alla elever inte förstod syftet med uppgiften. Läraren konstaterar att om teateruppgiften ska finnas kvar inom arbetsområdet måste syftet tydligt beskrivas för eleverna.

I en analys av betygsresultat gjord av SO-läraren, framkommer bland annat att eleverna når bättre resultat i slutbetygen i geografi än i de övriga SO-ämnena. I analysen framkommer att eleverna är intresserade av miljöfrågor. Några konkreta åtgärder för att resultaten i SO-ämnena ska förbättras framkommer inte. Däremot framkommer att rutiner för sambedömning med annan SO-lärare kommer att skapas för att säkerställa likvärdig bedömning och betygssättning. Vidare ska SO-lärarnas forum i Gällivare kommun utvecklas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna* uppvisar fler starka än svaga sidor. Planering, uppföljning och utveckling av undervisningen sker på grupp- och ämnesnivå. Utifrån analyser har rektorn och läraren vidtagit åtgärder för att utveckla undervisningen. Läraren följer emellertid inte upp eleverna på individnivå i de fyra SO-ämnena på ett tillräckligt tydligt sätt.

3.4. Särskilt stöd

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- elever som riskerar att inte nå kunskapskraven har åtgärdsprogram
- elev som har åtgärdsprogram får sitt särskilda stöd tillgodosett på ett sätt som stimulerar eleven att utveckla de ämnesspecifika förmågor som krävs för att nå kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att det, i de klasser som omfattats av granskningen, inte finns elever som riskerar att inte nå kunskapskraven i SO-ämnena. Av betygs-katalogen för årskurs 8 vårterminen 2012 framgår att samtliga elever i nuvarande årskurs 9 har minst betyget E i samtliga SO-ämnena.

Vid samtal med SO-läraren framkommer att de små klasserna och möjligheten till undervisning i halvklass i sig bidrar till att elever kan ges stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen. Vidare menar läraren att de, vid behov, prövar olika former av stödåtgärder; lättlästa texter, CD-skivor, muntliga redovisningar, etc., och att detta tillgodoser elevernas behov. Det finns också en så kallad SO-stuga för elever som behöver extra tid och hjälp med något av SO-ämnena.

Läraren uppger att hon har det stöd som behövs av rektor och elevhälsoteam för att kunna stötta elever i behov av särskilt stöd. Vidare säger läraren att hon har de hjälpmedel och resurser som behövs samt att det finns tillgång till kompetensutveckling vid behov.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i de samhällsorienterande ämnena det särskilda stöd som de har rätt till* inte kan bedömas eftersom inga elever är i behov av särskilt stöd vid granskningstillfället.

3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Förekomsten av ämnesövergripande undervisning
- Förekomsten av samordning av ämnesområden

Skolinspektionens bedömning

SO-läraren undervisar i alla fyra SO-ämnena. Granskningen visar att SO-undervisningen på Malmens friskola huvudsakligen är ämnesuppdelad, det vill säga att varje ämne läses för sig. Det finns dock en ambition hos läraren och hos rektorn att undervisa ämnesövergripande och även att oftare samordna med andra ämnen och ämnesområden. Läraren uppger att hon vill sätta sig in i de nya kursplanerna först men att hon har för avsikt att samordna ämnesområden och att arbeta mer ämnesövergripande tillsammans med andra ämnen när hon blivit mer trygg med de nya kursplanerna. Syftet med den ämnesövergripande undervisningen är, enligt rektorn och läraren, att eleverna ska ges möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. I elevenkäten svarar 22 procent att det stämmer ganska dåligt/inte alls/vet ej att undervisningen ibland handlar om något av de andra SO-ämnena.

I de fall samarbete nu sker beror det på att SO-läraren på eget initiativ inom ett arbetsområde samarbetar med exempelvis läraren i svenska. De intervjuade eleverna ger exempel på att de haft sådan ämnessamverkan med svenska när de arbetat med *I- och U-länder* samt *Människor och miljö*. Eleverna tycker det är roligt att arbeta ämnesövergripande och att skolarbetet blir effektivare.

På skolan finns en ämnesansvarig för SO-ämnena men hittills finns inget ämneslag för SO-ämnena eftersom det bara funnits en SO-lärare. Emellertid kommer skolan att börja med ämnesträffar under vårterminen då ytterligare en SO-lärare anställts på skolan. Rektorn och läraren betonar att syftet med ämnesträffarna är att få tid för pedagogiska diskussioner samt planerings- och utvecklingsfrågor.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden* uppvisar fler svaga än starka sidor. Undervisningen är ämnesuppdelad i de fyra SO-ämnena. Detta gör att eleverna inte ges tillräcklig möjlighet att arbeta ämnesövergripande och uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Vidare sker ämnesövergripande undervisning mellan SO-ämnena och andra ämnen i mycket liten omfattning.

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 genomförs i sammanlagt 16 kommunala skolor och 9 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 är genomförd redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen bildar en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Malmens friskola

Malmens friskola är en fristående skola i Gällivare kommun. Utbildningen omfattar årskurs 6–9. Skolan har vid granskningsbesöket 81 elever. Skolan leds av en rektor som också är undervisande lärare vid skolan. Vid skolan blockläser eleverna SO och NO vilket innebär att exempelvis eleverna i årskurs 7 och 9 har SO under höstterminen samt att årskurs 6 och 8 har SO under vårterminen.

Vid skolan finns en lärare som undervisar i SO-ämnen i årskurs 7–9. Läraren är så gott som färdigutbildad grundskollärare 4–9 i ämnena svenska, svenska som andra språk samt tyska. Vidare har läraren läst 30 högskolepoäng i historia.

Skolinspektionen bedömer att läraren inte är behörig att undervisa i de årskurser och SO-ämnen hon undervisar i under innevarande läsår.

Malmens friskolas kunskapsresultat är överlag mycket goda. Skolan har de senaste fem läsåren nått mellan 95 och 100 procent i måluppfyllelse i samtliga SO-ämnen i årskurs 9. I slutbetyget år 2012 hade 31,6 procent av eleverna betyget Mycket väl godkänt (MVG) i geografi medan motsvarande resultat i historia var 26,3 procent. I jämförelse med riket är det en större andel elever som når målen i SO-ämnena. Andelen elever som når MVG i geografi, historia och samhällskunskap är genomgående större vid Malmens friskola jämfört med riket. I ämnet religionskunskap är det en något lägre andel elever som når MVG vid Malmens friskola än i riket. Skillnaden i betygsresultat mellan flickor och pojkar redovisas inte eftersom antalet pojkar är för få. Emellertid framgår det av det genomsnittliga meritvärdet att flickornas resultat är högre än det totala resultatet, 255,7 jämfört med 240,0. I årskurs 8 har inga elever betyget A i något av SO-ämnena vårterminen 2012. Samtliga elever i årskurs 8 har lägst betyget E i de fyra SO-ämnena vårterminen 2012. Eftersom eleverna i årskurs 8 inte hade någon undervisning i något av SO-ämnena höstterminen 2012 finns inga betygsresultat för denna termin.

I Skolverkets⁴ tillsynsbeslut från 2007 bedömer Skolverket bland annat att skolans utvärdering av elevernas kunskapsresultat samt arbetet med att säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning behöver förbättras. Vidare behöver elevernas individuella utvecklingsplaner förbättras.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens ämnesgranskningar är att belysa och bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bedrivs på ett effektivt sätt, det vill säga bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

I denna granskning riktas särskilt fokus mot arbetet med att ge eleverna förutsättningar att utveckla de förmågor som kursplanerna i SO-ämnena syftar till samt hur undervisningen i SO-ämnena är organiserad så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden. I granskningen är följande preciserade frågeställningar centrala:

Inriktas undervisningen mot att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor?

Använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor?

Följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna?

Får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i SO-ämnena det särskilda stöd som de har rätt till?

Förekommer ämnesövergripande undervisning inom ramen för SO-ämnena?

Förekommer samordning av undervisningen mellan SO-lärare och/eller mellan SO-lärare och lärare i andra ämnen?

Utöver ovanstående frågeställningar granskas även allmänna undervisningskvaliteter. Granskningen genomförs genom att följande aspekter på undervisningens kvalitet belyses:

---

⁴ Från år 2003 till och med den 30 september 2008 hade Skolverket tillsynsansvar för skola, vuxenutbildning, fritidshem, förskola och annan pedagogisk verksamhet. Från den 1 oktober 2008 övertog Skolinspektionen detta tillsynsansvar.

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Tydlighet i mål och innehåll

Individanpassning, stöd och utmaningar

Återkoppling och reflektion över lärandet

Metod och material

Valet av metoder utgår från det övergripande syftet med ämnesgranskningar och den aktuella granskningens frågeställningar samt aspekter på allmänna undervisningskvaliteter. De observationsscheman, elevenkäter och intervjuguiderna som används har utarbetats med utgångspunkt i forskning, Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar, skollagen och Lgr 11 (läroplan och kursplanerna i de samhällsorienterande ämnena). Nedan beskrivs de metoder som kompletterar och förstärker varandra för att besvara projektets frågeställningar.

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med SO-ämnena. Resultat från elevernas betygsresultat i SO-ämnena, lärarnas utbildning och kompetensutveckling, hur skolan arbetar utifrån styrdokumentet när det gäller SO-undervisningen, vilka undervisningsmaterial, övningar, uppgifter och prov lärarna använder sig av samt hur man systematiskt arbetar med att följa upp, utvärdera och utveckla SO-undervisningen undersöks genom dokumentstudier. Dokumentstudierna förbereder även inspektörerna för skolbesöket och ger underlag för att ställa frågor.

Genom strukturerade lektionsobservationer granskas undervisningens kvalitet när det gäller arbetet med att skapa förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor samt skapa allmänna undervisningskvaliteter. Klassrumsobservationer är en viktig metod för att kunna se samspelet mellan lärare, elev och lektionens innehåll. Observationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplanens och kursplanens mål och riktlinjer avspeglas i undervisningen. Varje observerad lektion bedömdes utifrån flera olika aspekter av kvaliteten på undervisningen. För varje aspekt finns en eller flera bakomliggande indikatorer vilka konkretiseras i ett observationsschema i form av goda exempel. Bedömningen av varje kvalitativ aspekt är ett snittvärde av bedömningen av aspektens indikatorer i undervisningskvaliteterna, dvs. av de som varit möjliga att observera under den aktuella lektionen. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4: 1=i mycket låg grad eller inte alls, 2=i ganska låg grad, 3=i ganska hög grad, 4=i mycket hög grad. Om en indikator inte gick att värdera eller inte var relevant i sammanhanget för en aspekt bedömdes den inte.

Läraren ska i förväg ge observatörerna uppgifter om vilket elevsammansättningen i klassen och uppgifter om det finns elever i klassen som riskerar att inte nå kunskapskraven i ett eller flera SO-ämnen samt om det finns åtgärdsprogram upprättade för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och om det finns elever i klasserna som har funktionsnedsättningar. Under lektionsobservationerna värderas ett antal kriterier, kopplade till kunskapskraven, som kan anses vara värderas som goda exempel på positiva exempel på ämnesspecifika förmågor. Allt detta inom ramen för SO-ämnenas centrala innehåll. Observationerna av hela lektioner utförs av två inspektörer som under lektionen för löpande anteckningar. I direkt anslutning till lektionen fyller inspektörerna i ett observationsschema. I samband med klassrumsobservationerna intervjuas undervisande lärare efter lektionen, eller efter en serie av lektioner inom ett sammanhållet ämnesområde, utifrån en frågeguide. Observationerna är också ett underlag för elev- och lärarintervjuerna.

Intervjuer med elever, lärare och rektor ger tillsammans med övriga metoder en helhetsbild av SO-undervisningen i skolan av de faktorer som kan ha betydelse för lärandet. Frågor om undervisningsstrategier, syfte/kunskapskrav, centralt innehåll, stöd och stimulans, samverkan och samordning av undervisningen, kompetens och erfarenhet samt hur skolan systematiskt planerar, genomför och utvecklar undervisningen i SO-ämnena är viktiga för att komplettera det inspektörerna sett i undervisningen och i dokumenten. Såväl elever som lärare och rektor kommer att, vid intervjuerna, få besvara frågor utifrån ett frågeformulär. Samtliga lärare som undervisar elever i årskurserna 7–9 i de samhällsorienterande ämnena på aktuell skola intervjuas i en gruppintervju. Elever till intervjuerna väljs ut från de klasser som observeras. Både pojkar och flickor ska ingå. Medverkan är frivillig.

Elevenkäter ska ses som en metod att få kompletterande svar på de centrala frågeställningarna. Enkäterna kan ge exempel på vilka förmågor eleverna får möjlighet att utveckla i SO-undervisningen, om undervisningen sker utifrån elevernas erfarenhet, intresse och behov samt om eleverna får stöd, stimulans och utmaningar i sitt lärande. Dessutom kan det ge en bild av om svaren skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Webbenkäten genomförs innan skolbesöket och omfattar samtliga elever i årskurserna 7–9 i varje skola. Enkäter till lärare och rektor används inte.

Bakgrunnsuppgifter

Kommun:	Observation nr:	
Skola:	Datum:	
Årskurs/-er:	Total lektionstid enligt schema (min):	
Lärarens utbildning:	Behörig lärare:	J/N
	Lärarerfarenhet (antal år):	
	Antal elever i klassen/gruppen:	
Lärarens kompetensutveckling i ämnet de senaste två åren:	Antal närvarande elever:	
	Antal elever som riskerar att inte uppfylla kunskapskraven eller nå lägst betyget E:	
	Antal elever med åtgärdsprogram i ämnet:	
Kommentar:		
Inspektörernas namn:		

Undervisningsmönster

Vilken typ av undervisningsmönster förekom under den observerade under lektionen? Markera med kryss i högerspalten. Ringa in det alternativ som dominerade.

Form		Förekomst
A	Elevaktiv helklassundervisning	
B	Elevpassiv helklassundervisning	
C	Läraraktiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
D	Lärarpassiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
E	Annat: <i><Ange vad></i>	

Läromedel

Vilka läromedel användes under lektionen? Markera med kryss i högerspalten.

Läromedel		Förekomst
A	Lärobok/övningsbok i ämnet eller andra facktexter	
B	Skönlitterära texter	
C	Audiovisuellt material (Videoband, DVD-skivor, videoklipp från internet eller liknande)	
E	Internet / Pedagogiska dataprogram	
G	Material skapade av läraren specifikt för denna lektion	
H	Föremål och realia som elever eller lärare tagit med	
I	Andra läromedel: <i><Ange vad></i>	

Tidsanvändning

Hur stor del av den totala lektionstiden ägnades åt följande...

	Aktivitet	Del av lektionstiden (ange i minuter)
A	Upprätthålla ordningen (dvs. förlorad tid vid disciplinära problem)	
B	Organisation (dvs. otydliga instruktioner som måste repeteras, förlorad tid vid utdelning av material, övergångar mellan lektioner, övergångar mellan lektionsinslag) eller administration (närvarokontroll, allmän skolinfo etc)	
C	Undervisningstid ("effektiv tid")	
D	Kunskapsuppföljning i form av skriftliga prov eller tester (ingår i effektiv undervisningstid – här anges dock andel av den totala lektionstiden)	
	Kommentar:	

Kursplanefokus

I vilken utsträckning behandlades nedanstående kursplaneområden? Markera med kryss i högerspalten.
 Ringa in det alternativ som dominerade.

	Centralt innehåll enligt kursplanen	Förekomst
A	G: Livsmiljöer	
B	G: Geografins metoder, begrepp och arbetssätt	
C	G: Miljö, människor och hållbarhetsfrågor	
D	H: Forna civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700	
E	H: Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700-1900	

F	H: Imperialism och världskrig, cirka 1800-1950	
G	H: Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid	
H	H: Hur historia används och historiska begrepp	
I	R: Religioner och andra livsåskådningar	
J	R: Religion och samhälle	
K	R: Identitet och livsfrågor	
L	R: Etik	
M	S: Individer och gemenskaper	
N	S: Information och kommunikation	
O	S: Rättigheter och rättsskipning	
P	S: Samhällsresurser och fördelning	
Q	S: Beslutsfattande och politiska idéer	
R	Ö: Annat innehåll	

Undervisningens allmänna kvaliteter

För bedömningen av varje indikator och den sammanfattande bedömningen används följande skala:

1= i mycket låg grad eller inte alls   2= i ganska låg grad   3= i ganska hög grad   4= i mycket hög grad

0= går inte att värdera eller är inte relevant i sammanhanget. Kommentera i så fall varför.

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö	1	... skapar en positiv atmosfär		... talar till eleverna på ett positivt sätt ... visar värme och empati mot alla elever ... skapar ett tillåtande klimat och strävar efter att eleverna ska känna sig trygga ... ser till att eleverna vågar ta risker och göra försök - misstag ses som tillfällen till lärande
	2	... bemöter eleverna med respekt och främjar respekt mellan eleverna		... lyssnar på vad eleverna har att säga, låter eleverna tala till punkt ... bemöter elevernas åsikter med intresse, allvar och respekt ... uppmuntrar eleverna att lyssna på varandras åsikter med intresse, allvar och respekt ... ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever, negativa kommentarer, suckar, blickar etc. ... ser till att eleverna kan utföra sina arbetsuppgifter utan att störas av kamrater
	3	... har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit		... ger eleverna talutrymme och uppmuntrar dem att delta i samtal i grupp eller helklass ... ger konstruktiv feedback på elevernas inspel och ansträngningar ... uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och att våga sikta högre ... visar positiva förväntningar på elevernas förmåga ... värdesätter och visar respekt för alla elevers arbetsinsatser ... bemöter på ett konstruktivt sätt elever som förefaller passiva eller oengagerade i olika aktiviteter
	4	... skapar motivation inför olika aktiviteter		... bidrar till positiva förväntningar, nyfikenhet, handlingsberedskap hos eleverna ... sätter in uppgifter i ett för eleven angeläget sammanhang ... anknyter till aktuella samhällsfrågor eller livet utanför skolan ... ger eleverna möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom det aktuella kunskapsområdet ... tydliggör kunskapsmål ... bryter vid behov ned övergripande mål i hanterliga delmål ... använder moderna lärverktyg
Sammanfattande bedömning (skala 1-4):				

Kommentar:

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
2. Tydlighet i mål och innehåll	5	... genomför en genomtänkt lektionsstart		... välkomnar eleverna och gör en tydlig lektionsstart ... anger målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav ... presenterar aktiviteterna som ska ske under lektionen och syftet med dessa ... sätter in lektionen i ett större sammanhang, gör en koppling till tidigare lektioner eller till andra ämnesområden
	6	... genomför en välstrukturerad lektion		... ger lektionen ett logiskt flöde där uppgifter tydligt hör ihop med inledande genomgångar och kunskapsmål ... skapar överblick och sammanhang ... skapar variation och balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet ... ser till att eleverna har tydliga uppgifter och roller i gruppaktiviteter ... ser till att övergången mellan planerade aktiviteter genomförs utan att ordningen störs
	7	... ger tydliga beskrivningar och förklaringar		... förklarar hur enskilda moment och uppgifter hör ihop med lektionens övergripande kunskapsmål ... använder ett språk eleverna förstår ... skapar en balans mellan mer avancerade uttryck och mer vardagsnära språk, mellan abstrakt och konkret ... använder olika hjälpmedel och/eller exempel från vardagslivet för att förtydliga
	8	... kontrollerar att eleverna förstått		... ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse ... låter någon elev inför hela klassen eller elever gruppvis summera kontentan ... går runt bland eleverna/grupperna för att fånga upp deras förståelse
	9	... gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut		... avslutar lektionen på ett planerat sätt ... gör en sammanfattning av lektionsinnehållet ... gör en anknytning till nästa lektion ... anknyter till något annat relevant sammanhang

Sammanfattande bedömning (skala 1-4):

Kommentar:

Indikator: Läraren ...		Obs-värde	Goda exempel: Läraren ...
3. Individanpassning, stöd och utmaningar	10	... ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande	... ställer öppna frågor där svaret inte är givet ... ger eleverna möjlighet att tänka efter innan de yttrar sig ... hjälper eleverna att utveckla sina utsagor och argumentation med hjälp av uppföljande frågor ... använder sig endast undantagsvis av korta kontrollfrågor eller fråga-svarsmönster (dvs. IRE-mönster som inte gynnar elevernas förståelse och kunskapsutveckling) ... ger eleverna möjligheter att reflektera och problematisera, i grupp eller enskilt ... ger eleverna uppgifter som stimulerar deras egen aktivitet ... ger eleverna stöd genom att visa på och låta dem utveckla olika lärandestrategier
	11	... anpassar undervisning till eleverna i gruppen	... tar sin utgångspunkt i elevernas erfarenheter och tidigare lärande ... varierar sin undervisning för att möta elever med olika förståelse och kunskapsnivå ... varierar lärmekanismerna för att möta elevernas behov och intressen ... ser till att eleverna får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar ... ger eleverna uppgifter "utan tak", dvs. av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med dem under hela den avsatta tiden
	12	... ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant	... ser till att det inte råder någon osäkerhet om när och hur eleverna kan få hjälp med sitt arbete under lektionen ... ger eleverna möjligheter att hjälpa varandra ... ger vid behov elever möjlighet att träna och ägna mer tid åt olika moment och aktiviteter ... ger eleverna tillgång till de lärmekansmer och hjälpmedel de behöver ... använder IT för att underlätta elevernas lärande
Sammanfattande bedömning (skala 1-4):			
Kommentarer:			

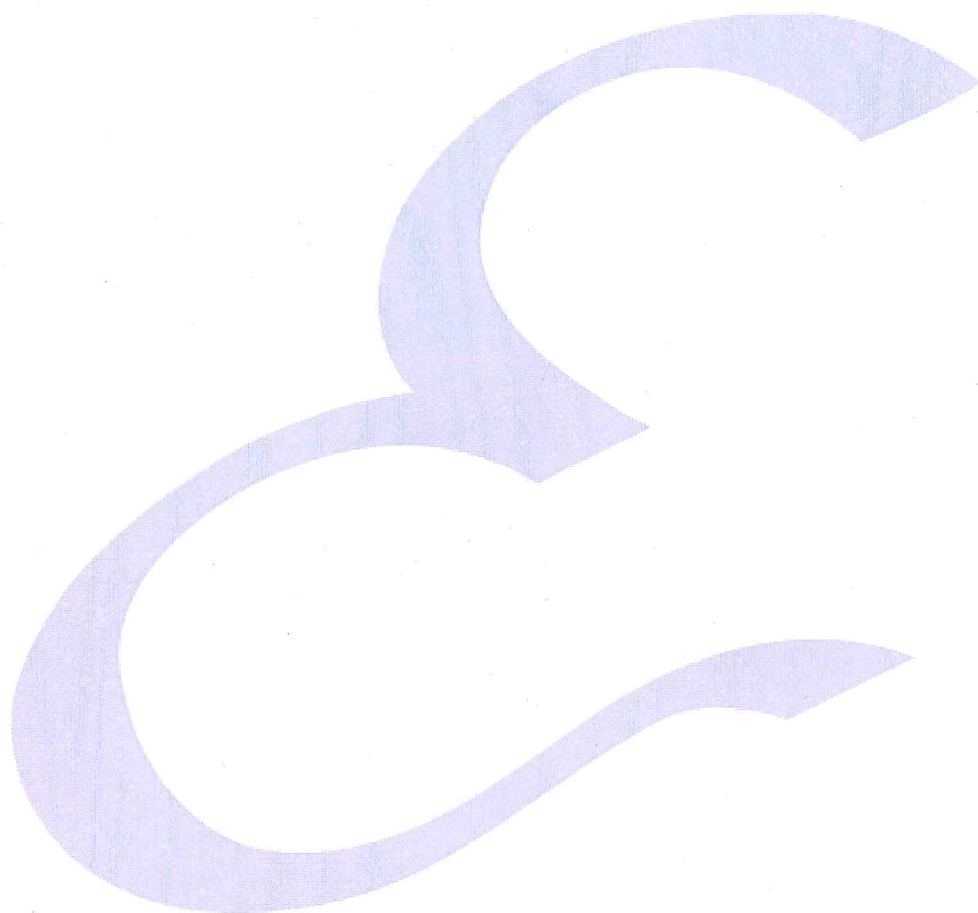
Indikator: Läraren...		Värde	Goda exempel: Läraren...
4. Återkoppling och reflektion över lärandet	13	... använder sig av formativ bedömning under lektionen	... följer upp hur eleverna arbetar med olika uppgifter och ger eleverna konstruktiv och uppgiftsorienterad feedback ... använder arbetsmetoder där elevernas arbeten processas (redovisas och bearbetas) ... ger eleverna återkoppling om <i>vad</i> de behöver utveckla och <i>hur</i> de kan gå tillväga för att uppfylla kunskapskraven
	14	... ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven	... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om lärandet i undervisningen ... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om arbetsprocesserna ... låter eleverna skriftligt utvärdera lektionens innehåll och form ... låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)			
Kommentarer:			

Ämnesspecifika kvaliteter

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ser till att eleverna får...
5. Ämnesspecifika förmågor			
Geografi	... ger eleverna förutsättningar att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
	... ger eleverna förutsättningar att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
	... ger eleverna förutsättningar att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker		... i fältstudier och andra undersökningar använda olika geografiska källor, metoder, tekniker och verktyg på ett funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor. ... öva sig på att säkrare ange lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt, först i Europa och efterhand även i andra världsdelar.
	... ger eleverna förutsättningar att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling		... öva sig på att komma fram till välgrundade förslag på lösningar, först i frågor om miljöetiska val i vardagen och ojämlika levnadsvillkor i världen och successivt i olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor.

Historia	... ger eleverna förutsättningar att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer	... visa ökat djup i sina resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar under olika tidsperioder. ... undersöka och beskriva allt mer komplexa samband mellan olika tidsperioder. ... öva sig på att uttrycka allt mer välgrundade hänvisningar till det förflutna, först i resonemang om samtiden och efter hand även i resonemang om framtiden.
	... ger eleverna förutsättningar att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap	... öva sig på att dra allt mer välgrundade slutsatser om levnadsvillkor utifrån historiskt källmaterial. ... öva på att få ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv	... öva på att få ökat djup i sina resonemang, först om likheter och skillnader mellan olika historiska framställningar och efter hand om hur historia har använts och kan användas för olika syften
	... ger eleverna förutsättningar att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används	... öva sig på att klara av en funktionell användning av historiska begrepp i flera olika sammanhang
Religionskunskap	... ger eleverna förutsättningar att analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar samt olika tolkningar och bruk inom dessa	... öva sig på djupare resonemang om likheter och skillnader, först mellan några religioner och efterhand även inom dem. ... visa på samband mellan världsreligionernas centrala tankegångar, urkunder och konkreta religiösa uttryck och handlingar.
	... ger eleverna förutsättningar att analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället	... jämföra kristendomens betydelse i Sverige förr och nu och ... undersöka den ömsesidiga påverkan mellan religion och samhälle och beskriver allt mer komplexa samband.
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet	... öva sig på olika sätt att föra resonemang om hur livsfrågor skildras och vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för olika människor och deras identitet.
	... ger eleverna förutsättningar att resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller	... visa ökat djup i sina resonemang om moraliska frågor och värderingar ... använda etiska begrepp, och successivt även etiska modeller, i sina resonemang.
	... ger eleverna förutsättningar att söka information om religioner och andra livsåskådningar och värdera källornas relevans och trovärdighet	... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.

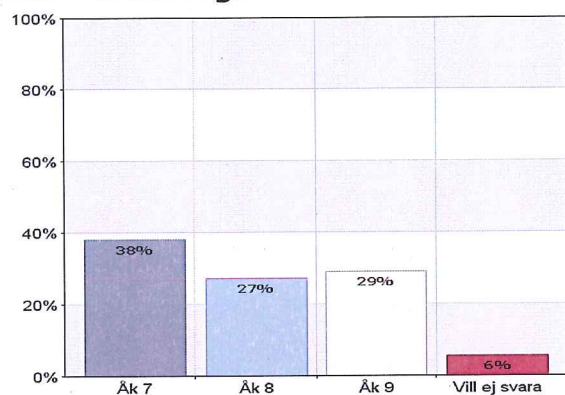
<i>Samhällskunskap</i>	... ger eleverna förutsättningar att analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller		... analysera och beskriver allt mer komplexa samband inom, och efterhand även mellan, olika samhällsstrukturer. ... använda begrepp och successivt även modeller i sina beskrivningar.
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar		... visa ett ökat djup i sina resonemang om hur individer och samhällen påverkar och påverkas av varandra.
	... ger eleverna förutsättningar att analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
	... ger eleverna förutsättningar att uttrycka och värdera olika ståndpunkter och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser		... göra vidare utblickar över olika delar av världen. ... visa ett ökat djup i sina resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter och gemensamt beslutsfattande.
	... ger eleverna förutsättningar att söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet		... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)			
Kommentar:			

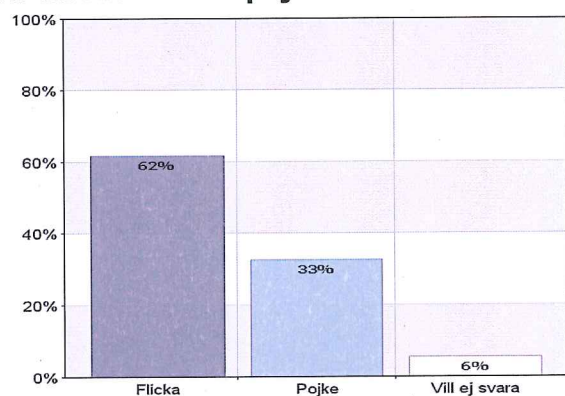
Resultatsammanställning
Elevenkät Malmens friskola
Åk 7-9

	Svarsfrekvens
Total	91,7% (55/60)

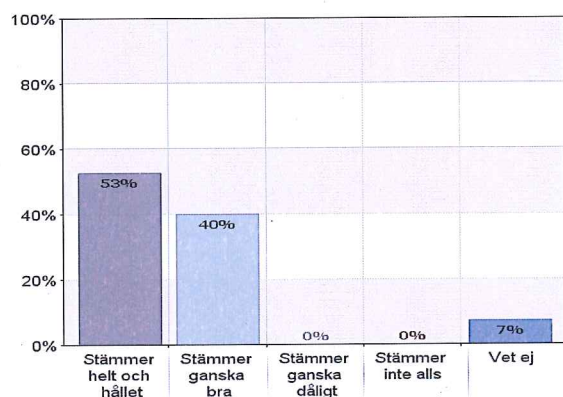
Vilken årskurs går du i?

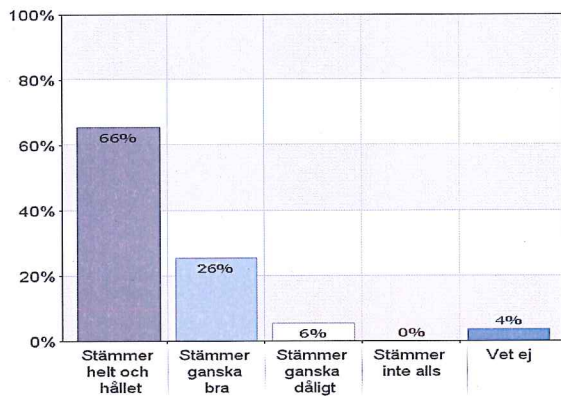
Är du flicka eller pojke?

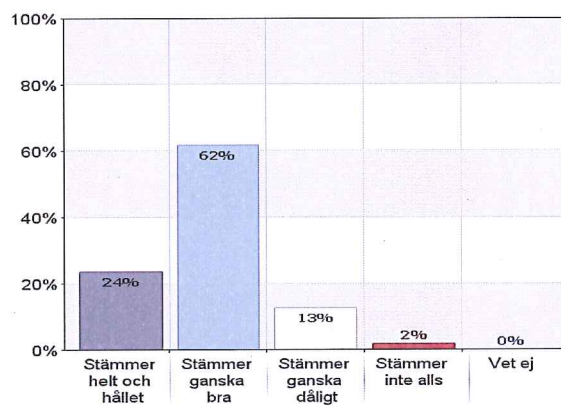
Min/a SO-lärare...

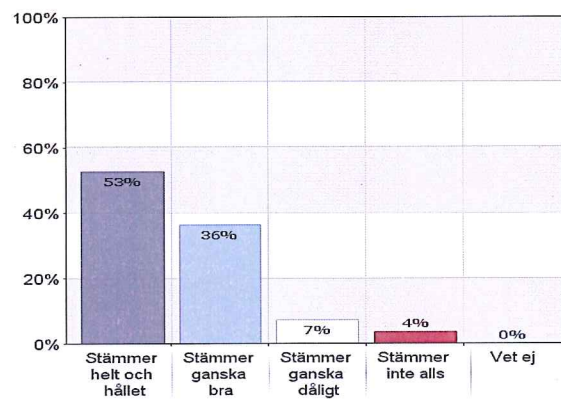
...uppmuntrar oss elever att svara på frågor även om vi inte är säkra på att svaret är rätt

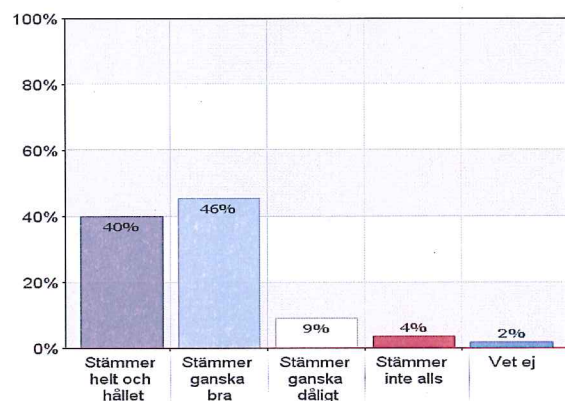
...är tydlig med att han/hon tror på att jag kan lära mig

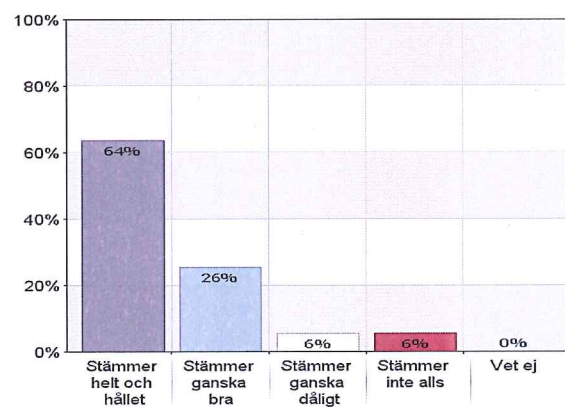
...ser till att det är studiero på lektionerna

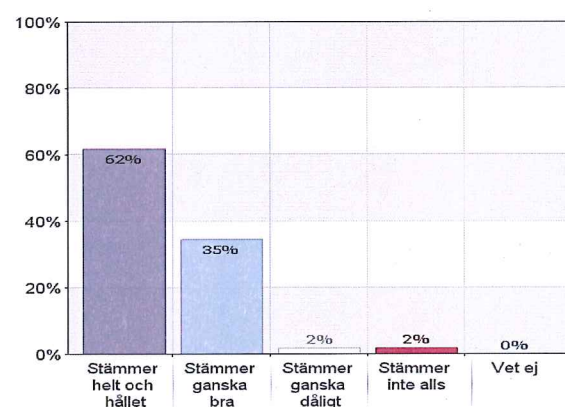
...bryr sig om hur det går för mig

...förklarar på ett tydligt sätt varför vi ska göra en viss uppgift

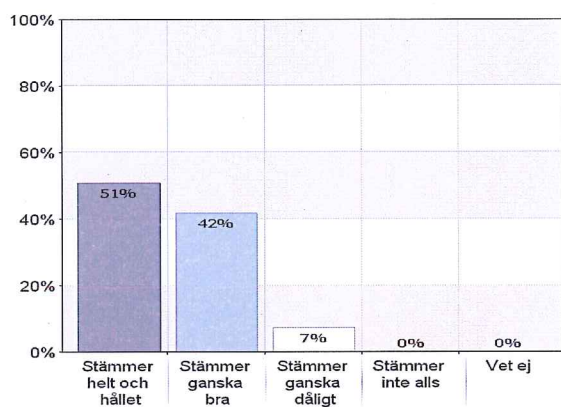

...läser mig nya begrepp (ord) som hör ihop med SO-ämnet vi läser

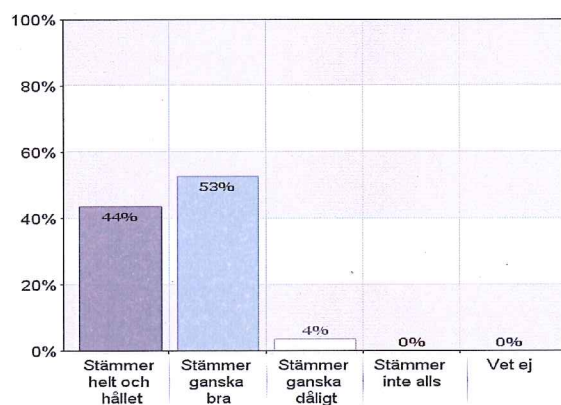

...uppmuntrar oss elever att säga vad vi tycker

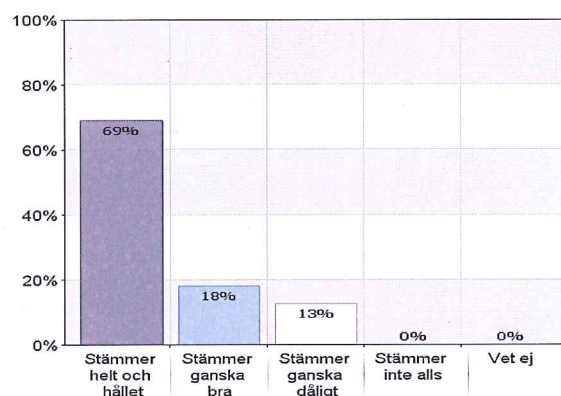
Min/a SO-lärare...

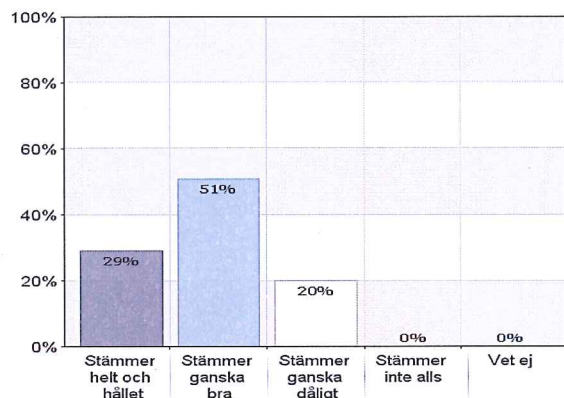
...ger tydliga instruktioner till hur jag ska genomföra min uppgift

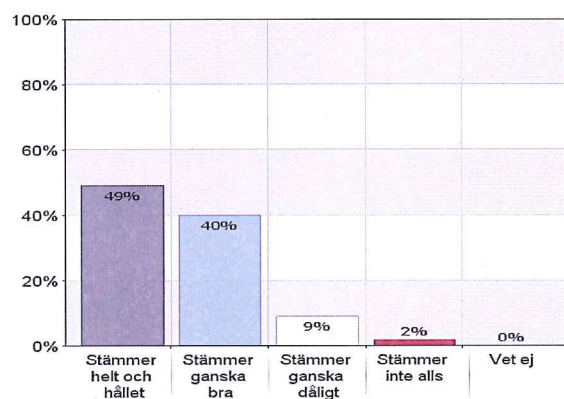
...hjälper mig att på egen hand klara av de utmaningar jag har i skolarbetet

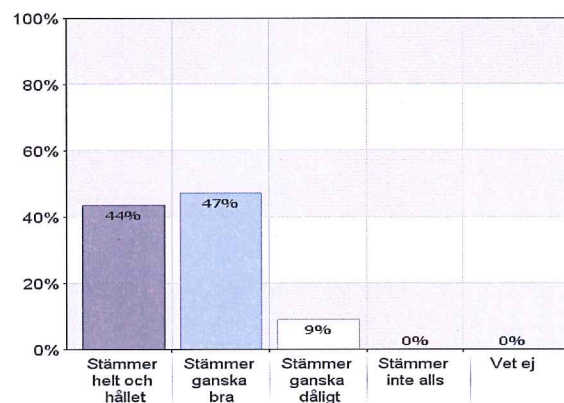
...påminner oss regelbundet om vilka målen med SO-undervisningen är

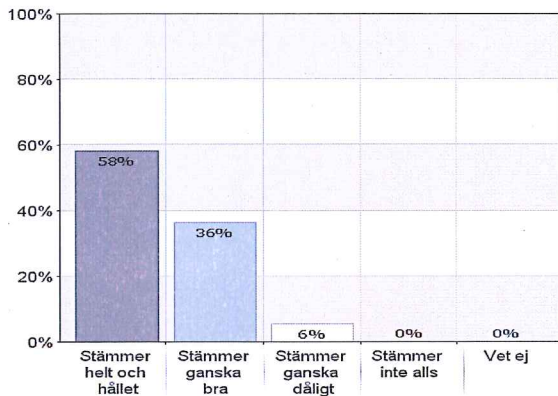
...lärar mig hur jag kan ha nytta av internet i mina SO-studier

...försäkras sig om att jag förstått vad det är jag ska göra med uppgiften

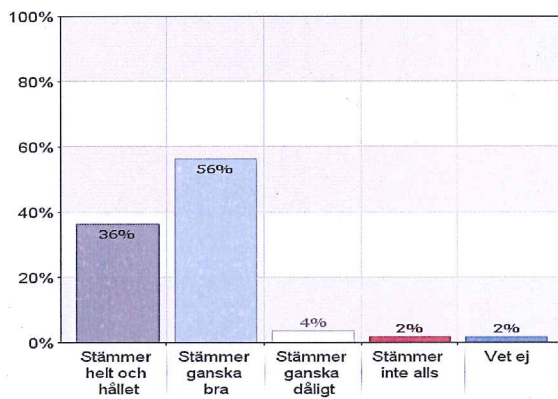

...berättar för hela klassen om goda exempel på lösningar som vi elever kommer på

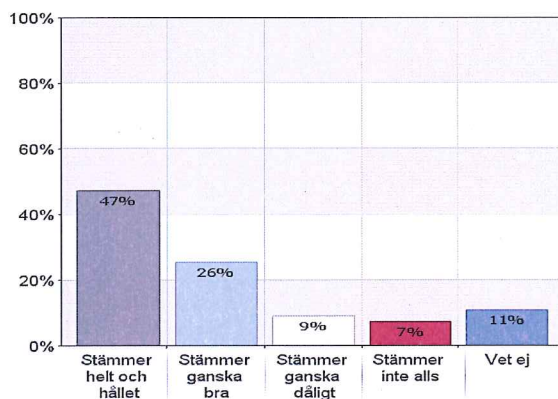

...talar om för mig på vilket sätt jag behöver utveckla mig för att nå målen

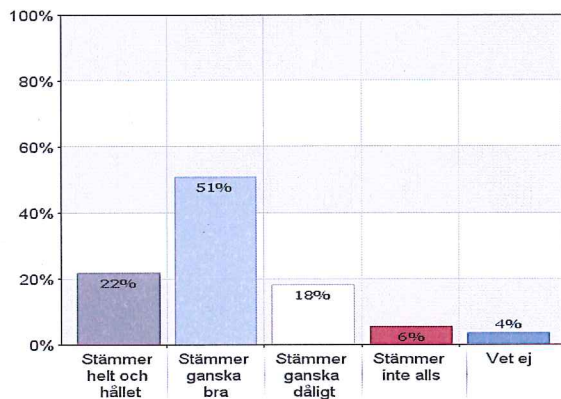
På SO-lektionerna...

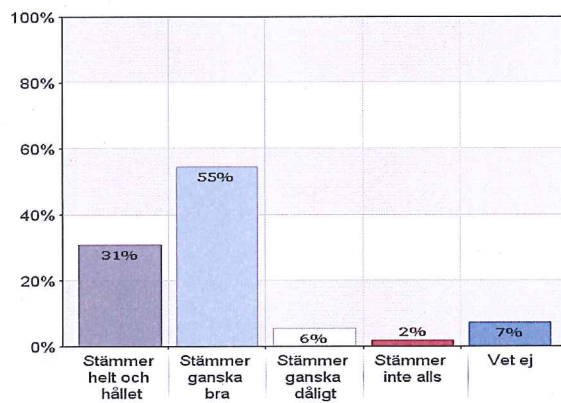
...får jag själv välja hur jag vill lösa min uppgift

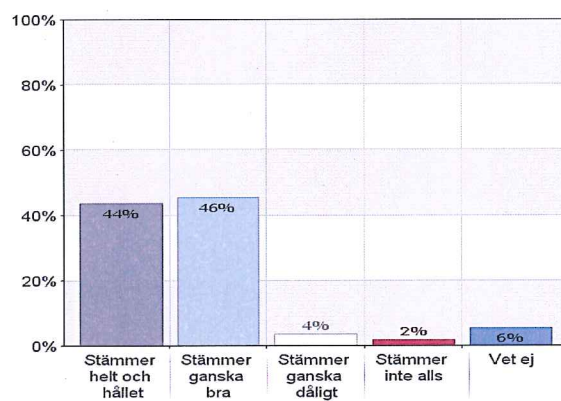
...finns det olika hjälpmedel jag kan använda mig av om jag behöver (t ex talböcker, hörselkåpor eller IT-baserade hjälpmedel)

...har jag studiero

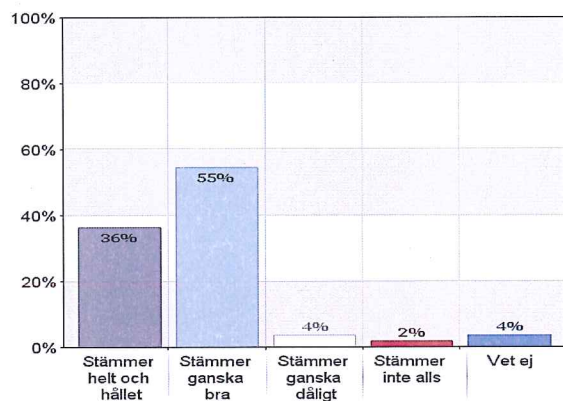

...knyter undervisningen an till mina erfarenheter och intressen

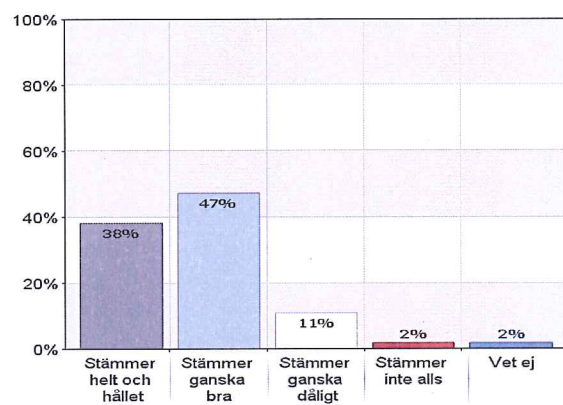

...är vi elever med och påverkar vad vi ska arbeta med på lektionen

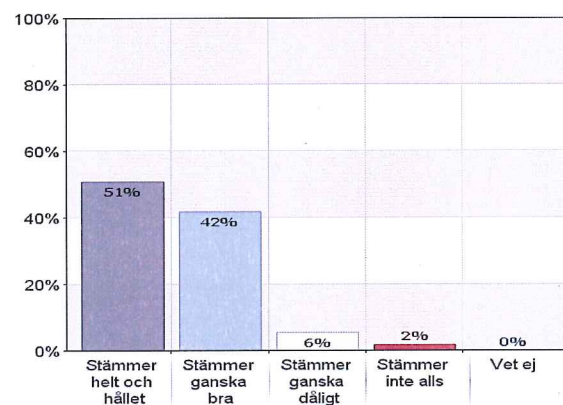
Min/a SO-lärare...

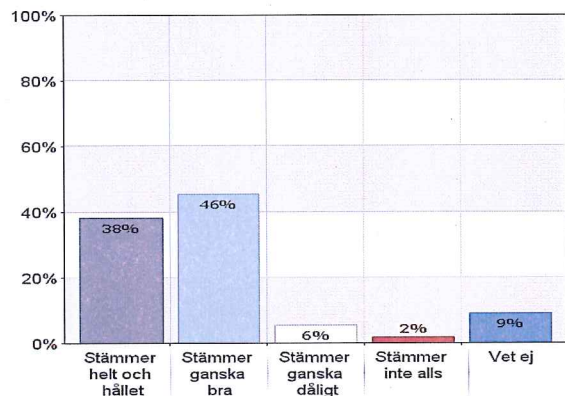
...vet vad jag kan om SO och ger mig uppgifter som är lagom svåra

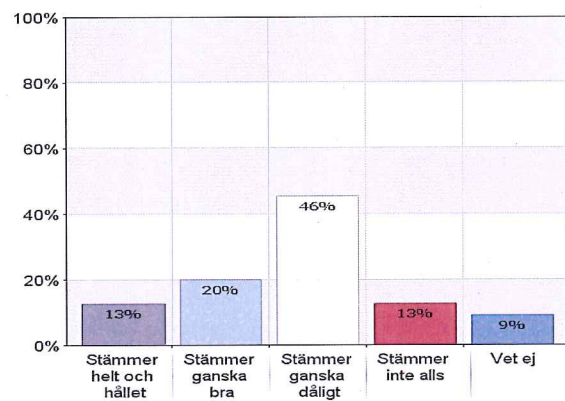
...är bra på att göra skolarbetet roligt

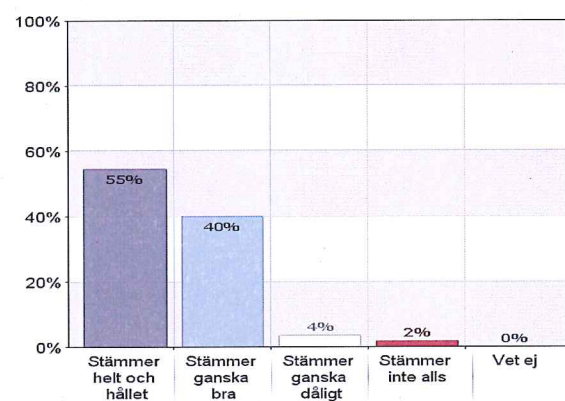
...hjälp mig i skolarbetet så mycket som jag behöver

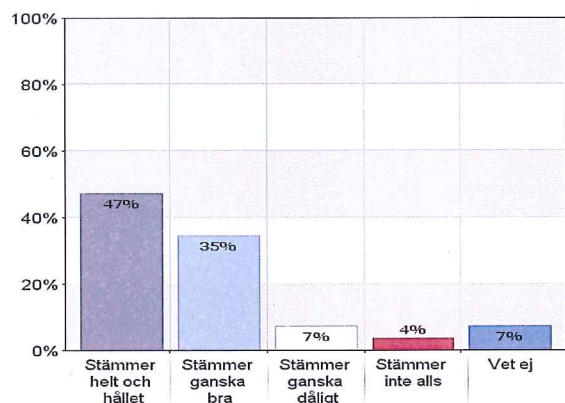
...får mig att klara av saker jag inte trodde jag kunde

...ger mig för enkla arbetsuppgifter

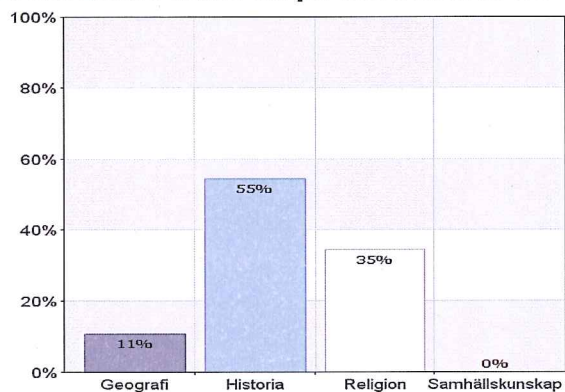

...visar mig tydligt vad jag gjort som är bra och vad som kan bli bättre

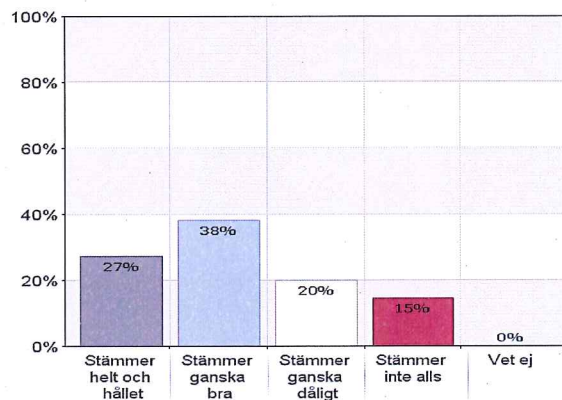
...lärs oss elever att ge feedback till andra på ett bra sätt (till exempel när vi har grupparbeten)

Vilket ämne hade du på din senaste SO-lektion?

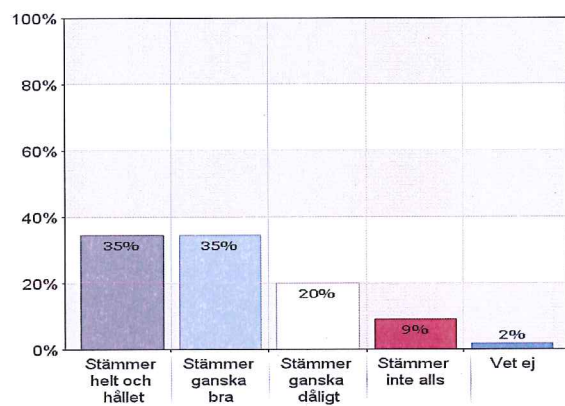

Hur väl tycker du att följande påståenden stämmer om undervisningen på din senaste SO-lektion?

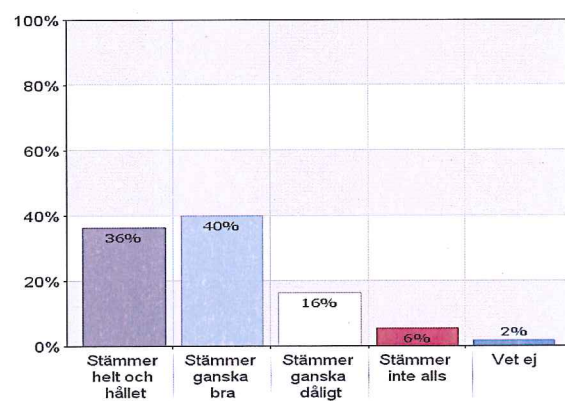
Undervisningen i SO-ämnet är...

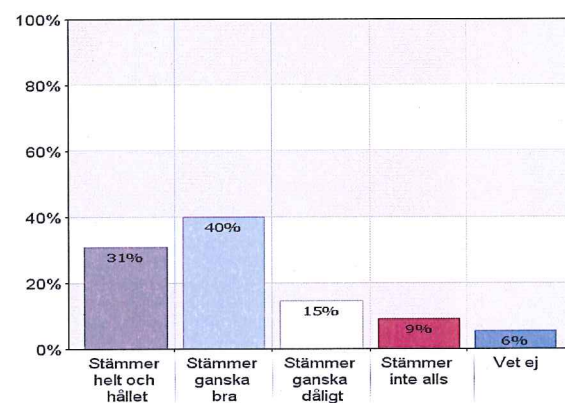
...rolig

...intressant

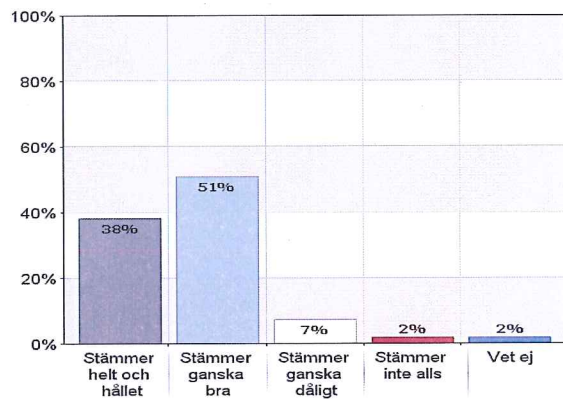

...viktigt

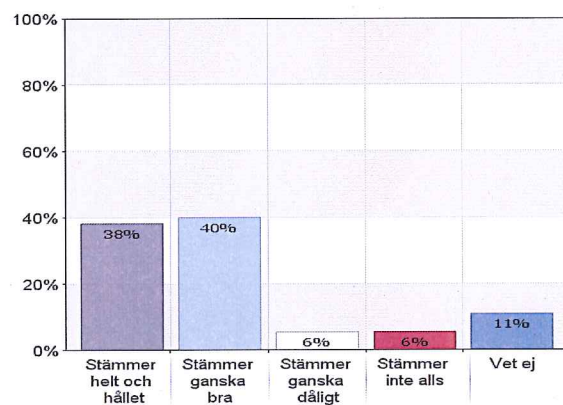

...användbart

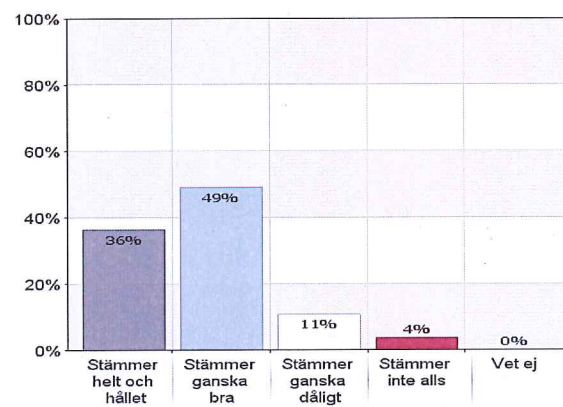
Undervisningen i SO-ämnet jag hade senast...

...är lätt att följa med i

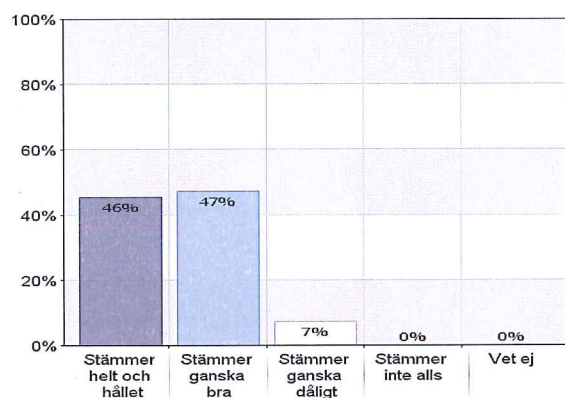

...kan ibland också handla om något av de andra SO-ämnena

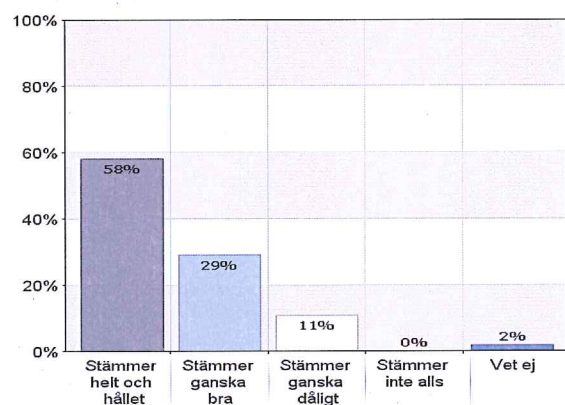

...hjälper mig att förstå hur samhället fungerar

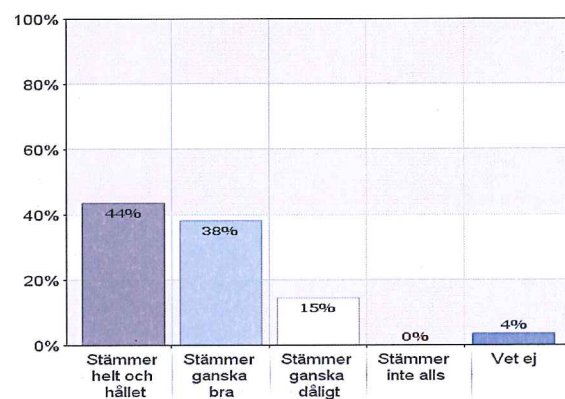
Min SO-lärare...

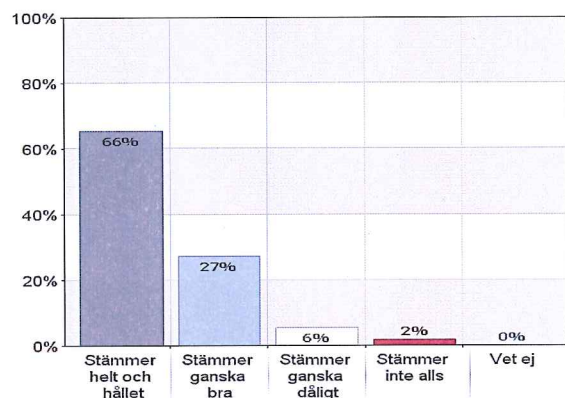
...skapar en undervisningsmiljö där det känns bra att diskutera och argumentera om olika frågor

...lärar mig att fundera över om det jag läser eller hör alltid är sant

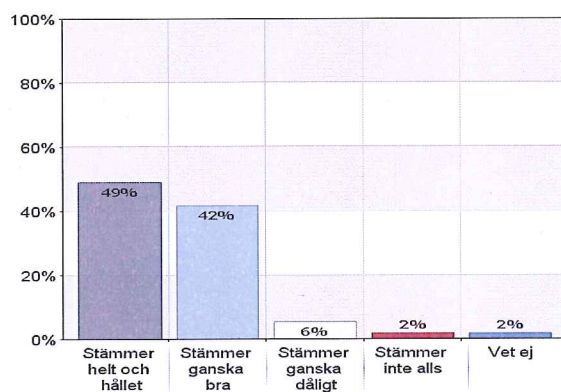

...utmanar mig att tänka kring sådant som jag tar för givet (t ex demokrati och yttrandefrihet)

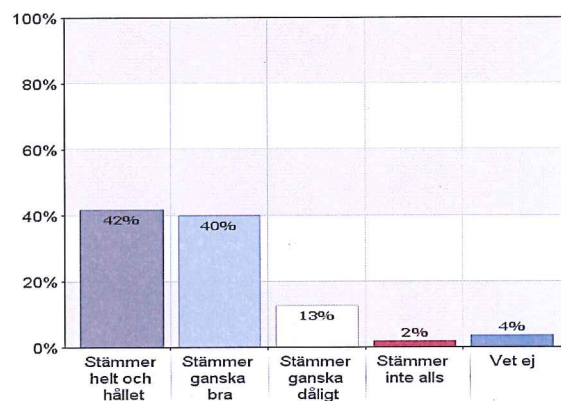

...frågar oss elever vad som varit bra och dåligt med undervisningen när vi är klara med ett arbetsområde

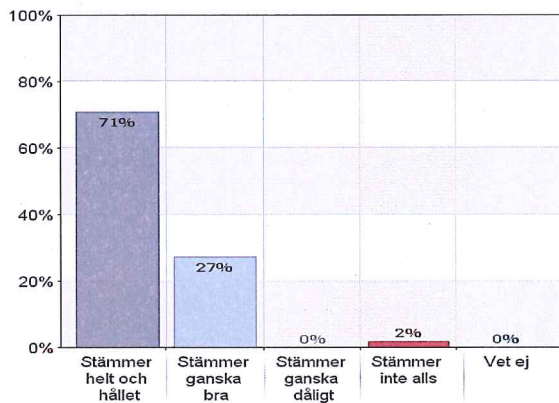
På lektionerna i det SO-ämne vi hade senast...

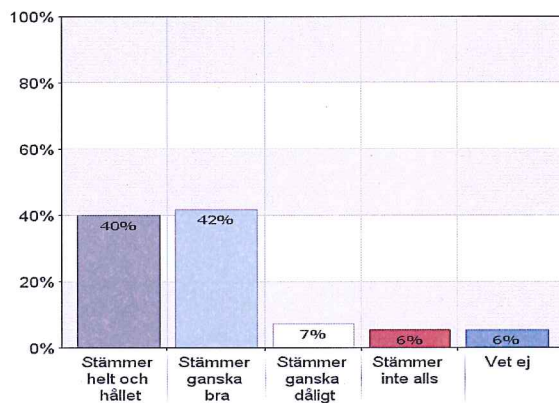
...får vi diskutera och debattera olika frågor

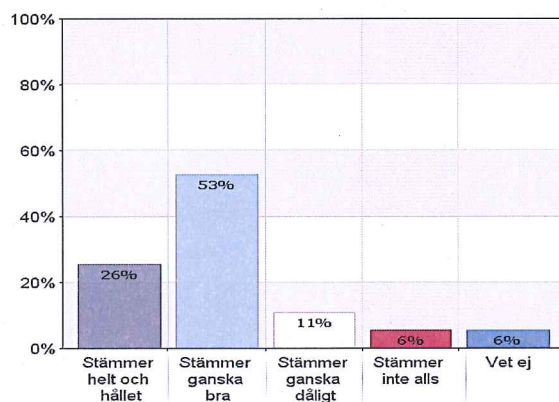
...får jag lära mig att argumentera för min sak

...lärar jag mig att söka efter information på flera olika sätt (t ex via internet, på biblioteket mm)

...får jag öva på att sätta mig in i hur andra tänker

Jag har nytta av mina kunskaper i SO-ämnet som vi läste senast när jag läser andra ämnen